

В. Ф. Погребенник, д-р філол. наук, проф.,
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ

ТВОРЧИСТЬ ЛЕСІ УКРАЇНКИ У СПРИЙНЯТТІ РОМАНА ОЛІЙНИКА-РАХМАННОГО

Досліджено особливості публіцистично-есеїстичної та літературознавчої перцепції постаті та творчої спадщини Лесі Українки у працях доктора філософії Романа Олійника-Рахманного (1918–2012). Висвітлено, як розвивалося авторське розуміння поезії і драматургії письменниці у контексті її доби та сприяло прогресу нації й української літератури модерної доби. Відповідно до змісту статей та есе Романа Олійника-Рахманного розкрито систему його поглядів на світогляд, політичні й естетичні переконання, коло мотивів і образів у творчості Лесі Українки, насамперед в її громадянській ліриці, її мистецький пережук із В. Стефаником, М. Вороним, М. Філянським та ін. Наголошено на вагомому значенні індивідуального внеску поетеси в розвиток культурно-політичної самобутності нації і її художньої творчості, у подоланні синдрому сервілізму та рабства духу.

Ключові слова: література перцепція, есеїстика, жанр, пафос, патріотизм, лірика, новаторство.

Особливості наукової та публіцистичної перцепції новітнього письменства в українській екзилі ХХ століття становить актуальну проблему, ще досліджену цілком недостатньо вітчизняним літературознавством. Сучасна наука тільки розпочала осмислення у душі постколоніального методу спадщини тих учених, прізвища котрих у тоталітарному СРСР коли зрідка й гадували, то тільки як ворогів із "буржуазно-націоналістичного табору", а їхні праці надійно переховувались у спецфондах. Це стосується й постаті та доробку Романа Рахманного (1918–2002). Ім'я цього публіциста, есеїста, історика та літературознавця з Канади (справжнє прізвище Роман Олійник, псевдоніми Хміль Роман, Romain d'Or) стало ширше знаним на його батьківщині вже в незалежній Україні. Серйозне вивчення його набутку на батьківщині вченого розпочалося з наукового збірника "Публіцист мислі й серця" (Київ, 2000).

Перед тим, 1997 року, у видавництві Товариства "Просвіта" побачив світ солідний том вибраних есеїв і статей Романа Рахманного "Роздуми про Україну". Він і сьогодні засвідчує плідність "кращих традицій західної університетської науки" (І. Дзюба), науковий об'єктивізм у висвітленні "цілісної картини еволюції української суспільної й естетичної свідомості" (П. Кононенко), "розвитку українського художнього слова обабіч тодішніх кордонів" (Ф. Погребенник). На той час автор цієї книжки уже став лауреатом Державної премії України імені Тараса Шевченка за фундаментальний українознавчий тритомник "Україна атомного віку" (Торонто, 1987–1991. Тут помітне місце посідають белетризована публіцистика й есеї про українських письменників, літературно-критичні нариси.

Повернення імені й доробку одного з екзильних найактивніших аналітиків в Україну стало можливим за умов краху тоталітаризму та зняття введених ним ідеологічних і історичних табу. Наукова й творча спадщина Р. Олійника не втратила актуальності в умовах ХХІ "післямирноатомного" століття завдяки відданості ідеї української суверенної держави, гуманним ідеалам справедливості й толерантності до людини і нації. У розмислі Романа Рахманного-публіциста, есеїста і літературознавця про історичну долю й недолю батьківщини, її культури особливо багато в усі десятиліття його творчої чинності важили літературні персоналістика і художнє слово. Насамперед рідного письменництва – Г. Сковороди, І. Котляревського, М. Шашкевича, Т. Шевченка, М. Костомарова, І. Нечуя-Левицького, І. Франка, Лесі Українки, В. Стефаніка, Ю. Липи, М. Куліша, Юрія Клена, Є. Маланюка, Івана Багряного, Л. Костенко й багатьох інших, у тому числі авторів, менше знаних навіть фахівцям (Василя Мова-Лиманський, М. Філянський тощо). Їхня "стара" емоційність, національно-патріотичний і соборницький пафос, мужні позви з насильниками-асиміляторами примножували українську гідність творчого набутку сина галицьких хліборобів Романа Рахманного – діяча збройного спротиву ОУН і журналіста, згодом лектора історії української літератури в університеті Мекгіл та доктора філософії Монреальського університету за працю "Літературно-

ідеологічні напрямки в Західній Україні (1919–1939 роки)", перевидану в Києві у 1999 р.

Назагал українська література стала високим ідеологічно-естетичним контекстом й інтертекстом його мисленнєво багатой і емоційно-образної спадщини (охопила 17 монографічних видань, а ще біля тисячу статей у діаспорній періодиці, понад триста – в іномовних виданнях), цього відкритого у часі роздуму про найдорожче. Як слушно зауважив І. Дзюба у ґрунтовному передслів'ї "Українські тривоги атомної доби" до видання 1997-го р., "Роман Рахманний – один із тих публіцистів, які, маючи тверді світоглядні та ідеологічні засади для орієнтації в бурхливій історичній стихії, здебільше не стають на легкий шлях підпорядкування їм живої матерії політичної дійсності, а прагнуть до адекватного розуміння її і окреслення сталої сутності породжуваних нею проблем" [1, с. 6–7].

Потужну мислительно-креативну засаду Романа Рахманного сформульовано вже першим абзацом його прологу із "Роздумів про Україну". Її засновано на поєднанні двох крилатих фраз – "Я думаю, отже, існую" Декарта "Мислення становить усю гідність людини" Паскаля. Просто і переконливо звучить нова формула від Романа Рахманного: "Думаю, отже, гідно існую!..". Його гідне думання підпорядковане високій мрії про гідну Україну – таку, якою снили і за яку змагалися словом та чином класики літератури і світочі нації Тарас Шевченко і його духовна донька Леся Українка, згуртування модерністів її покоління, Іван Нечуй-Левицький і український Мойсей Іван Франко, Богдан Лепкий, Василь Стефаник, Микола Вороний і Олександр Олесь, розстріляні діячі українського Відродження 20-х років, митці "вісниківської квадриги" і Василь Стус.

Плеяда літераторів доби кінця XIX – початку XX ст., яка принесла світову славу українському новітньому письменству та надолужила його відставання від західноєвропейського, репрезентоване в "Україні атомного віку" та в "Роздумах про Україну" чільними іменами. Найчастіше після Шевченка і Франка – Лесі Українки. Мову про цю маркантну постать канадський дослідник розпочав віднесенням "поетки українського Рісорджіменту" (Дм. Донцов) до числа тих небагатьох київських

інтелігентних родин, що у зрусифікованому Києві принципово послуговувались українською мовою, як Лисенки, Косачі та Старицькі. Що це не побутова подробиця в авторській візії, засвідчує діалог Романа Рахманного "Дон Кіхот і Гамлет на горі". Його присвячено обговоренню того етноментального феномену, котрий Євген Маланюк влучно й уїдлимо назвав "здрібнілим мікромалоросійством". Відтак у цьому тексті Леся Українка постає діячкою, яка органічно не сприймала це українське родове слабке місце. Історик-публіцист Р. Олійник побачив і сформулював його як податливість українства на всілякі псевдоуніверсалізми, добродушне прагнення розплинутися в нібито вселюдському на шкоду свому рідному. Цікаво, що компрометації цієї вади у діалозі прислужилися критичні міркування М. Грушевського і канадського гумориста Стівена Лікока.

Леся Українка фігурує в аналогічному ідейному контексті і в есеї ""А до того – я не знаю "людства"", до того ж у "товаристві" Т.Шевченка, І.Франка й Миколи Хвильового. Зосібна її атестовано тут як мислителя, що боровся з цим синдромом національної меншевартісності, "духом малоросіяництва, рутенства й "енківства", руйнував "тенденцію саморозпливання українців у т.зв. ширшому людстві" [1, с. 95]. Цій тяглій загрозі Роман Рахманний протиставив художню творчість, публіцистичні виступи й епістолярій Лесі Українки. Її цілокупну спадщину автор осмислив як антидот проти рабства духа, всілякого сервілізму. А ще – як патріотичний первень її життєтворчості, об'єднуючий усі форми, роди й види творчого себевияву Лесі Українки.

Наприклад, "вістрям" журналістикознавчої статті "Три етапи вільної української преси" Романа Рахманного є оприявлення найбільшого її прагнення, актуального й на початку ХХІ ст.: "щоб Україна була політичною силою" [1, с. 56]. Цитовані слова, гадаємо, генетично походять від формулювання Лесі Українки – лідерки українських соціал-демократів самостійницького спрямування – зі статті 1897-го року "Не так тії вороги, як добрії люди". Тут ішлося про доконання найбільш поважного і складного завдання: і за тяжких обставин російського самодержавства слід, мовляв, робити Україну вже тепер, наприкінці ХІХ ст., політичною силою.

У жанрах громадянської лірики виявами патріотичного всеобіймаючого чуття Лесі Українки Роман Рахманний слушно номінував такі потужні вірші, як "Contra spem spero!" та "Слово, чому ти не твердая криця...". Вираз патріотизму в першому шедеві відзначається, згідно з Романом Рахманним, саме тією небуденною витримкою (ця оцінка – зі статті "Сучасні критерії українського патріотизму"), якої в обolonці античної пам'ятної міфологеми вимагала від себе Леся Українка: "Я на гору круту крем'яную / Буду камінь важкий підіймають, / І, несучи вагу ту страшную, / Буду пісню веселу співать".

Цитату з другого твору подано в есеї не лише філологічної проблематики "Слово рідне, не будь ворогом нашим!". Її заголовний образ може зродити в обізнаного читача аналогії з поетичними творами літературного вчителя Лесі Українки Пантелеймона Куліша та її молодшого сучасника Олександра Олеса, котрі сенсово глибоко й емоційно культивували образ "рідного слова". Есей же Романа Рахманного підпорядковано темі української людини, не роззброєної психологічно. При цьому знову влучно дібраний для цитування катрен медитації "Слово, чому ти не твердая криця..." набув у автора з Канади нового життя, будучи інтерпретаційно зорієнтованим на українських вільних журналістів, яким і він сам був на вільному Заході: "Слово, моя ти єдина зброє!.. / Може, в руках невідомих братів / Станеш ти кращим мечем на катів". Так пролонгований у часі й просторі лейтмотив слова-зброї із "подачі" Лесі Українки зайняв центральне місце у темарії Романа-Рахманного-есеїста й літературознавця. А сам він, як творець і людина, став слідом за своєю ідейною навчителькою взірцем виконання високого заповіту для наступних поколінь української творчої інтелігенції.

Есей "Перемога на березі чекань", пов'язаний також із іменами Г. Сковороди і Т. Шевченка, присвячено проблемі драматичних становища й екзистенції свідомих українців і самої України. Вона деградувала, перетворена червоними сатрапами на "давню російську губернію". В есхатологічній, але автентичній "сцієнтичній" візії автора московські сатрапи розбивають

українську націю на атоми і пробують змішати їх у "російських молекулах". Тут сильно застосовано засоби умовності: невидимий трибунал світочів нації на чолі з Шевченком і Франком, віддавши належне і борцям, і капітулянтам, закликає до витримки у боротьбі проти деградації України в СРСР. У цьому контексті вагомо звучить профетичне слово письменниці, котра залишила заповіт, як потрібно "тракувати заламанців на тому фронті української гідності: "Коли я крицею зроблюсь на тім вогні, / Скажіть тоді: "Нова людина народилась!". / А як зломлюсь – не плачте по мені! / Пожалуйте, чому раніше не зломилась!" [2, с. 563]. У жодній лесезнавчій праці – й не тільки радянської доби – такого ідейно-емоційного трактування цитованих рядків іще не було. Фактично розкриттям підґрунтя такого патріотичного максималізму Лесі Українки можна вважати і наведене в діалозі "Дон Кіхот і Гамлет на горі" її епістолярне свідчення з листа до брата Михайла Косача. Воно показує силу влади образної уяви письменниці й великої українки, якій було соромно перед вільними народами з-за меж Російської імперії, наприклад болгарському. Адже її розвинута імаґинативна уява викликала болюче відчуття дорогою з Софії в Україну, начебто царські кайдани і ярмо неволі понатирали в неї на руках і шиї червоні сліди, які печуть і видні всім людям.

Як високо шанував Роман Рахманний Лесю Українку-творця, розкрила, зокрема, друга частина статті "Виховні аспекти українців Канади і Америки". Вона дає цінний матеріал для характеристики висвітлення відзначення українцями вільного світу сторіччя від дня народження письменниці. Того ювілейного 1971 року автор був свідком (а потім виступив рецензентом у пресі) неординарної мистецької акції – вистави драми-феєрії Лесі Українки "Лісова пісня" молодіжною Студією мистецького слова на чолі з Лідією Крушельницькою. Тоді Р. Олійник у допису з цієї нагоди до часопису "Наша мета"¹ особливо підкреслив вагу

¹ В іншій статті, опублікованій 1981-го р. в "Америці", такого гатунку мистецької акції також тлумачаться як хороша можливість для реалізації необхідного завдання: "оживляти українську людину" живим і високомистецьким українським словом.

поетичного і драмованого рідного художнього слова для засвоєння і плекання української мови молоддю діаспори.

Виявивши хист театрознавця, автор наголосив сливе інтимний зв'язок захоплених своїми ролями виконавців феєрії (учнів режисера постановки Надії Хмари, дружини Р. Олійника) з архітвором "Лісова пісня", його поетичною красою, багатющою мовою та фольклорною джерельністю. Рецензент підкреслив пошану до української літературно-мистецької творчості, вже не холодно абстрактну, а ту, що проросла у душах самодіяльних артистів. Саме таким, на його думку, є кращий вияв пошани до Лесі Українки. Адже вона, зі знанням справи ствердив Роман Рахманний, "завжди вважала українське мистецтво гідним засобом себевилову, але й також сильною зброєю у відвойовуванні культурно-політичної самобутності української нації" [3, с. 156]. Саму ж драму-феєрію Р. Олійник оцінив адекватно: це видатний твір уселюдського значення (так само й приблизно у той же час професор Сорбонни Ж. Люсіані поставив драматургію Лесі Українки в один ряд із творчістю А. Стріндберга і Ю. О'Ніла).

Постать Лесі Українки публіцист осмислював і в опосередкуванні висловлюванням І. Франка про те, що ця хвора й слабосила дівчина – чи не одинокий "мужчина на всю новочасну соборну Україну" (цю тезу *cum grano salis* не сприйняла нова феміністична критика). Роман Рахманний, у свою чергу, поставив доньку Олени Пчілки у приклад усьому "поколінню письменників, які співали колискові "Люлі, смутку, люлі..." і "лили на папір чорнильні сльози" через дрібні життєві невдачі. Ба більше, він протиставив таких мужніх жінок, як Леся Українка, а далі й О. Степанівна, "голосінню поетів у таких же вояцьких мундирах", що створили здебільшого "сльозоточиві пісеньки каварняного звучання". Тому й українська армія, мовляв, була єдиною з революційних, що йшла в бій 1917–1920 рр. із "піснями про зломаного дуба,

крякаючого ворона і сахаринове коханнячко під вербою сухореброю" [1, с. 588]¹.

Майстерність Романа Рахманного виявилася в культивуванні, нерідко й обігруванні концептуальних назв. Наприклад, статті з назвою, що є мотто з Лесі Українки – "Не співайте мені сеї пісні"). Її сенс розкрито у заключній частині статті, де й атрибутовано авторство фрази. Цим ліричним рядком, що набув нового ідейного змісту, вже не наслідувально, а трансформаційно виражено віру публіциста в "спроможності української людини правити собою і спроможності української нації жити власним державним життям" [2, с. 567]. Тобто художня спадщина Лесі Українки була для Романа Рахманного тим високоякісним "старим

¹ Прийнятним тут визнаємо концепт героїзму українських жінок. Однак Леся Українка, звісно, не була "єдиним мужчиною" в своєму поколінні жінок-письменниць (згадаймо й Олену Пчілку, Людмилу Волошку і ін. авторок. Та й поезія її знає не тільки мужні акорди, а й гаму власне жіночих емоцій, навіть "рольових" материнських у колисковій "МІ" ("Місяць ясенський..."). До того цей її твір не найбільш "бойовий" своєю тональністю серед літературних колискових пісень. У П. Карманського є "Пісня заколисна" ще енергійнішої дикції (саме про цього автора збірки "Ой люлі, смутку", певне, і йдеться у наведеній цитаті). Вколисування ж свого смутку – мотив романтичної світової скороботи. А що Карманський, як і інші "молодомузці", не був співцем скорботної індивідуалістської музи, показала, зокрема, його збірка "За честь і волю". Не була тільки голосінням і творчість поетів у вояцьких одностроях – мова тут, очевидно, про пісні січового стрілецтва. Віддаючи належне іронічній умілості Романа Рахманного в означенні особливостей вояцького репертуару, нагадаємо: входили до нього й енергійні марші Івана Франка, Кирила Трильовського, Осипа Маковея. Новітню піснетворчість "усусусів" представляють не тільки романсово-любівні теми, але й козацькі жарти, героїчні лицарські мотиви, трагізм умирання вояка серед чистого поля, врешті образ рідної землі. Тож далеко не все характеризується в віршах поетів стрілецького коша розслабленістю, таки зрозумілою після боїв, чи солодкавістю. Назагал же, долучаючися до усвідомлення потреби пісні, котра би "буяла, як пломінь" (Леся Українка), ствердимо: і життя, і література надто багатогранні та не завжди вкладаються в однозначні полемічно-публіцистичні пасажі, нехай і висловлені з найкращими намірами.

міхом", у який він уливав "нове вино", додаюче оптимізму й сили духу його вдячним реципієнтам.

Специфіка сприйняття поезії Лесі Українки суголосна спорідненим підходам есеїста до поцінування прозової творчості її галицького ровесника-новеліста. Того, чия творча персоналія стала предметом дослідження і популяризації в літературно-критичній студії Лесі Українки, присвяченій творчості чільних західноукраїнських авторів Юрія Федьковича, Ольги Кобилянської та Василя Стефаника. Так, Роман Рахманний у публіцистичних статтях "Коли ще звірі знали українську мову" й "Зустріч з людьми з того світу" принагідно звернувся до його новелістики другого періоду творчості – часу розбудови національно-патріотичних обертонів прози письменника.

У результаті фабулярні компоненти твору "Сини" стали в осмисленні Романа Рахманного емблемами особливих внутрішніх процесів чи станів. У першому випадку – полегші на душі українських поселенців у чужині від звуків рідної мови, слова. Подібне почуття було вже по-літературному мистецьки відтворене в емоційній сфері "Синів", де для батька, як слушно занотував Роман Рахманний, "бесіда з його двома кіньми була єдиною розрадою по втраті двох синів на бойовищах української визвольної війни" [1, с. 21]. В іншому випадку світло від духового меча не то Т. Шевченка з І. Франком, не то Лесі Українки діє на героя статті Хому Емігрантовича Брута, як "усусусівська" шаблюка, від блиску якої прояснилася душа батька у "Синах". І, немов той Стефаників селянин, наратор "якось внутрішньо прояснів, прийнявши цей блиск у свої очі" [1, с. 114], а опритомнюючі слова – у серце.

Тож публіцист Роман Рахманний уповні розкрився як глибокий "сприймач" і майстер масштабної актуалізації ідейного змісту лейтмотивів творчості визначних майстрів національної літератури – насамперед Лесі Українки, а також Василя Стефаника, інших першорядних репрезентантів національного письменства їх покоління. Мова про Богдана Лепкого, співця журби і радощів Олександра Олеся, автора "Євшан-зілля" Миколи Вороного й навіть Миколи Філянського. Що стосується двох останніх постатей, то зав'язком реноваційної інтерпретації

есеїста послужили значні флористичні образи їх поезії, відповідно *евшан-зілля та бузковий кущ*.

Наприклад, заголовний символ однойменного твору Миколи Вороного став тим асимільованим артефактом патріотичної поеми, який вияскравив багате внутрішнє ество українських автохтонів Холму і Холмщини. 1937-го року дванадцять тисяч греко-католицьких вірних заходилися рвати траву біля владичої кафедри в місті, яку поляки передали під католицький костьол. Тобто ця степова трава, згідно зі статтею "Історична багатогранність Надбужанщини", стала для українців скарбом, понесеним додому на вічне "незабудь".

Другий же образ, зі статті "Про художню естафету, літературу без політики і кущ бузковий", транспоновано з твору небажаного тоді для режиму СРСР автора, у баченні Р. Олійника "передвісника українських неоклясиків". Легенда "Бузковий кущ" М. Філянського, на його літературознавчу думку, – один із небагатьох у нашій красній словесності, поруч із пейзажною лірикою Лесі Українки, майстерних описів української землі "як природи, а не як засобу висловлення стану почуттів поета" [1, с. 425]. Утілення пишної краси рідного довкілля у Філянського, його розквітлий кущ під пером Романа Рахманного став символом справжнього мистецтва, не заглушеного ідеологічним соцреалістичним бур'яном, самобутнім означником багатства нехай і злочинно прорідженого більшовиками літературного саду України.

Таким чином, публіцистична, есеїстична і літературознавча перцепція постаті й творчої спадщини Лесі Українки як поетки й драматурга, інших українських авторів із "канону майстрів" значуща адекватним і нерідко белетризаним окресленням світоглядних переконань і патріотичних первнів національної класики, розкриттям неприйняття всіякого сервілізму й рабства духа, дієвості мотиву слова-зброї. Хоча згадки й оцінки митців початку ХХ ст., утім Лесі Українки, у Р. Олійника не розпросторились у ширші розвідки на кшталт його докторату, публіцист зумів адекватно розрити значення осягів української літератури у творенні культурної і політичної самобутності нації, належно поцінувати ліричні й драматичні шедеври письменниці,

вигадиво й ефективно обіграти її мотто, образи і символи. Канадський автор спромігся також прокреслити цінні збіжності ілейно-естетичного полілогу митців-класиків, актуалізувати для читачів із підрадянського та вільного світів гуманістичний волелюбний пафос справжньої творчості, ворожої до сервілізму й рабства духу. Майбутні комплексні дослідження зарубіжної перцепції творчості Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, В. Стефаника й кращої частини спадщини інших значних українських письменників цієї генерації вповні розкриють ідейно-естетичне багатство й мистецьку результативність індивідуального внеску письменників-класиків у повноту й моральну красу себевияву нації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рахманний Роман. Роздуми про Україну. Вибрані есеї та статті 1945–1990 (упор. Л.Федорук). Київ: Видавництво Товариства "Просвіта", 1997. 569 с.
2. Рахманний Роман. Україна атомного віку. Есеї і статті, 1945–1986: у 3 т. Торонто: Видавництво "Гомін України", 1987. Т. I. 597 с.
3. Рахманний Роман. Україна атомного віку. Есеї і статті, 1945–1986: у 3 т. Торонто: Видавництво "Гомін України", 1991. Т. III. 793 с.

REFERENCES

1. Rakhmannyj Roman. Rozdumy pro Ukrajinu. Vybrani eseji ta statti 1945-1990 (upor. L.Fedoruk). Kyjiv: Vydavnyctvo Tovarystva "Prosvita", 1997. 569 s.
2. Rakhmannyj Roman. Ukrajina atomnoho viku. Eseji i statti, 1945-1986: u 3 t. Toronto: Vydavnyctvo "Homin Ukrajiny", 1987. T. I. 597 s.
3. Rakhmannyj Roman. Ukrajina atomnoho viku. Eseji i statti, 1945-1986: u 3 t. Toronto: Vydavnyctvo "Homin Ukrajiny", 1991. T. III. 793 s.

Стаття надійшла до редакції 18.10.21

V. F. Pogrebennik, Dr Hab., Prof.

National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov, Kyiv

CREATIVE WORK OF LESYA UKRAÏNKA IN PERCEPTION OF ROMAN RACHMANNY

The article investigates the Roman Olynyk-Rachmanny's essays and his journalist articles, dedicated to the life and creativity of Lesya Ukraïnka and Ukrainian famous writers from her generation. It is covered in logical order, how the understanding of the poetics of the writers poetry developed in accordance with their vision and perception by R. Olynyk (pen-name Roman Rachmanny, 1918–2012). The content of his articles, essays etc. reveals Lesya Ukraïnka's individual contribution to the

dynamics of the system of genres, the improvement of lyrics personosphere and technical means of the literary modeling of reality, the combination of realism and romanticism in Ukrainian lyrics and drama of the end of the XIX-th – beginning of the XX-th centuries.

Roman Olynyk, well-known in North America journalist and scholar (PhD Montreal University), historian and literary critic, is also considered as an ambassador of the Ukrainian culture in free Western World, who through his more than 1300 publications in Polish, English, Dutch, German, French and Norwegian languages drew attention to Ukrainian struggle for Freedom, popularized the creative achievements of the Ukrainian literary coryphaeus T. Shevchenko, I. Franko, Lesya Ukraïnka's and others. His reasoning about Lesya Ukraïnka, V. Stefanyk, as it proved in article, is still marked by accurate definitions and symbolic assessments, interesting literary parallels, expressed with knowledge of the case with critical remarks. The scientist rightly affirmed the ascending evolution of the writer, who permanent enriched the recipients with new fruits of his socially significant talent, with represented the hole "Ukraina militans" (against tzarist Russia opression) and delved into the people's soul. With good reason, R. Olynyk-Rachmanny emphasized her skill as an observer and psychologist, a master of sharp thoughts, and finally as intellectual-democrat, who promoted humanism, patriotism and high idealism of the Ukrainian literature's classic heritage.

Key words: *literature, perception, essays, genre, pathos, patriotism, lyrics, innovation.*